

MIROLJUBNA PRIZADEVANJA V SVETU

OPUSTIMO FRAZEOLOGIJU HLADNE VOJNE

Zadnji čas vse govori o miru. Zdi se, kot da se je obeh svetovnih taborov kar nenadno polastila utrujenost nad »hladno vojno«, nad neprestanim prerekanjem in prepiranjem za vsako malenkost, kar je pogosto že očitno prehajalo v otročarije, n. pr. da so včasih po cele tedne na raznih »predkonferencah« ali »pripravljalnih« konferencah razpravljali samo o tem, kako naj bi razpravljali na pravi konferenci, torej o golih formalnostih, in neredko se je zgodilo, da se niti o tem niso mogli zediniti.

Potem pa se je zgodilo, da je bila ne pričakovano naglo sklenjena v Moskvi pogodba o prepovedi vseh atomskih preizkusov, razen v podzemlju, in po svetu so zavzele namesto ostre klime hladne vojne mile sapice pomirjenja; nobena beseda se danes tolikokrat ne sliši in zapiše kot beseda »mir« — in kar je najbolj presenetljivo: vse kaže, da si oba tabora v resnici želita mir. Pred nedavnim je neki prevneti sovjetski častnik, ki so mu stalinistične metode že preveč zlezle v kosti, ustavil ameriško vojaško kolono, ki je hotela iz Zahodne Nemčije po avtomobilski cesti v zahodni Berlin. Okrog 60 vojakov z dolgo vrsto vozil je moralo več kot en dan čakati, da so lahko nadaljevali vožnjo. Svet je zadržal dih — mnogi so že mislili, da je s tem konec »odjuge« v odnosih med vzhodnim in zahodnim taborom. Toda Američani so nenavadno mirno reagirali na ta incident, ki bi bil sicer spravljal vso ameriško in zahodno diplomatsko mašinerijo v mrzlično akcijo in mobiliziral na desetisoče vojakov na obeh straneh. Niso mu več pripisali posebne važnosti in se zadovoljili s protestom, kateremu so Sovjeti hitro ugodili, ker je ameriška kolona lahko odpeljala naprej, ne da bi bil smel tisti ruski častnik »prešteti« vojake v njej, kot je zahteval. Nakopal si je verjetno le kak ukor, če ne prestavitve na kak drug, manj delikaten sektor.

TRI KATEGORIJE

Ta v resnici malo važen dogodek je značilno razkril, da se je zadnji čas v resnici nekaj spremenilo v svetu in da si v resnici oba tabora sil želita miru. To se zdi na prvi pogled sicer malo čudno in neverjetno, po vsem tistem, kar se je dogajalo po drugi svetovni vojni in glede na hudo medsebojno obtoževanje, ki nam še zveni v ušesih. Vendar pa lahko dvomi o iskrenosti današnjega teženja po miru v obeh taborih samo tisti, ki ne pozna pravih vzrokov, kateri narekujejo obema taboroma miroljubnejšo politiko, ali pa ti-

sti, ki se je tako navadil na bojovito frazeologijo hladne vojne, da se mu zdaj toži po njej. V eno ali drugo teh dveh kategorij bi lahko uvrstili pisca uvodnega članka v »Katoliškem glasu«, ki je v letošnji 41. številki pod polemичnim naslovom »Pravi in lažni mir« odrekel komunističnemu taboru vsakršno resnično željo po miru in proglasil v bistvu vse njegovo prizadevanje za mir za samo varanje zahodnega sveta in za »sejanje idejne zmede med naivnimi in lahkovernimi državniki ter politiki«. Seveda obstaja še tretja kategorija ljudi, ki ne verujejo v iskrenost današnjega mirovnega prizadevanja — to so taki, ki miru nočejo, ampak si zavestno ali podzavestno želijo tretje svetovne vojne, ki naj bi postavila stvari na pravo mesto — seveda tako, kot oni želijo. Toda upira se nam, da bi prišteli pisca omenjenega članka v »Katoliškem glasu« v to kategorijo, ker vanjo spadajo samo najbolj zakrknjeni totalitarci v obeh taborih, načelniki sovražniki miru, ljudje, o katerih bi lahko z vso pravico rekli, da sovražijo ves človeški rod in mu želijo zlo in pogin. Ne moremo pa si predstavljati, da bi bil nekdo, ki se čuti katoličana (glede na to, da piše idejne članke v katoliški list), zmožen takega nekrščanskega sovraštva in da bi v resnici odklanjal mir, kot se nam danes ponuja, čeprav smo seveda še daleč od tega, da si bomo lahko res dokončno oddahnili, češ vsaka nevarnost tretje svetovne atomske — vojne je odpravljena.

SKUPNA ŽELJA VSEH LJUDI

Pisec v »Katoliškem glasu« zagovarja tezo, da pomeni komunistom sedanje prizadevanje za mir le trenutno taktiko, in pri-

tem ne dela velike razlike med komunisti »kitajskega ali ruskega kova«. Dejstvo pa je, da predstavlja atomsko oboroževanje ogromno finančno breme tako za sovjetski kot za zahodni tabor, in to breme začena postajati tako težko, da ga oba le še s skrajnimi napori prenašata. Sovjetski tabor se je znašel v resnih gospodarskih težavah, tako da je celo ogrožena prehrana njegovega prebivalstva brez ogromnih nakupov žita na Zahodu, v zahodnem taboru pa se pojavljajo simptomi resnih gospodarskih kriz v Združenih državah samih, pa tudi v njihovih glavnih zaveznicah na evropski celini, v Nemčiji, Franciji in Italiji. Vsem tem državam neprestano grozi inflacija kot posledica pr velikih javnih izdatkov, ki gredo v veliki meri za potrebe oboroževanja. Oba tabora zato **potrebujeta** mir, da ozdravita svoje gospodarstvo. Za trajno pa ga ne moreta ozdraviti brez resničnega miru, ki bo omogočil plodnejše naganje investicij, kakor je naganje v atomsko in drugo oboroževanje. Samo v miru je možno dvigati gospodarsko blaginjo in splošno življenjsko raven prebivalstva obeh taborov, ker v obeh imajo ljudje v bistvu iste potrebe in iste želje. V obeh so predvsem ljudje, ki si želijo v upajo od življenja košček osebne sreče, in šele potem pride vse drugo. Ta splošna človeška težnja po sreči je ena glavnih sil, ki je pripravila državnike — tudi v komunističnem taboru — do tega, da so začeli misliti na mir, saj je človeška sreča možna samo v miru. V miru se ljudje lahko vesele življenja in ga uživajo, v miru si z veseljem ustanavljajo družine in urejajo domove, samo v miru so otroci lahko srečni.

Prvič v zgodovini slovenske publicistike

Samo v miru pa je tudi možno reševanje velikih mednarodnih nalog, kakor n. pr. pomoč nerazvitim narodom, pobijanje lakote in epidemij ter drugih hudih bolezni, ki so prava šiba še za večji del sveta; in le v miru bo tudi mogoče skrbeti za izboljšanje prosvete in šolstva v svetu, kjer je še več kot polovica človeštva nepismena.

Pisec omenjenega članka pri obravnavanju problema miru nekako takole modruje: Pravi in resnični mir je le tisti, ki vsebuje pravico, ljubezen in resnico. Ker pa v deželah, ki jih vladajo komunisti, ni ne pravice ne ljubezni ne resnice, je tamkaj lažni in ne pravi mir. V tem navidez silno preprostem modrovanju tiči pa po našem mnenju velika zmešnjava,

Pripomniti je namreč treba, da pravice, ljubezni in resnice mnogokrat ni ne samo v komunističnih deželah, ampak tudi v državah, kjer so na oblasti demokratične in celo katoliške stranke, kot žal moremo na svoji koži občutiti Slovenci v Italiji in v Avstriji.

Idealno bi seveda bilo, če bi po vsem svetu zavladal mir, ki bi temeljil tudi na pravici, ljubezni, resnici in svobodi, toda če tega ni, mora človeštvo biti zadovoljno s takšnim **mirom**, ki je **samo nasprotje vojne**. Če namreč obravnavamo problem miru tako, da mu sestavljamo nekakšno vrednostno lestvico, preidemo s političnega in državnopravnega področja na filozofsko in religiozno področje ter zapademo

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 27. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski zbori; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zabab«, basen (Desa Kraševac), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansambli; 18.00 Radijska novela — Elemire Zolla: »Volčji maček«; 21.00 Iz slovenske folklorne — Lelja Rehar: »Kralj Matjaž pej tem počiva«.

• PONEDELJEK, 28. oktobra, ob: 12.15 Iz slovenske folklorne — Lelja Rehar: »Kralj Matjaž pej tem počiva«; 18.30 Franz Schubert: Kvintet op. 114 v A-duru za klavir, violino, violo, violončelo in kontrabas; 19.15 Radijska univerza: Sveta brata Ciril in Metod; Msgr. Lojze Skerl: »Zivljenjska pot Cirila in Metoda«; 21.00 Modest Mussorgsky: Soročinski sej, opera v treh dejanjih. Orkester in Zbor ljubljanske Opere vodi Samo Hubad. Pri bližno ob 21.30 Opera, avtor in njegova doba (Gjmir Demšar).

• TOREK, 29. oktobra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Italijanska sodobna simfonična glasba — Valentino Bucchi: Pesmi za umrlim Zveličarjem za mešani zbor in orkester na besedilo Franca Fortinija; 19.15 Pisani, balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Reševavci v gorah« (Rafko Dolhar); 22.00 Koncert basista Zarka Cvejiča, pri klavirju Claudio Gherbitz.

• SREDA, 30. oktobra, ob: 11.45 Folklorni mozaik; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 20.30 »Kakor listje v vetru«, drama v štirih dejanjih (Giuseppe Giacosa — Slavko Rebec), igrajo člani RO; 22.50 Sodobna glasba.

• ČETRTEK, 31. oktobra, ob: 12.15 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Reševavci v gorah« (Rafko Dolhar); 18.30 Glasba v sodobni družbi; 19.15 »Potovanje na Meseca«, dramatisirana zgodba (Charles Chilton — Mirko Javornik), igrajo člani RO; 21.00 Simfonični koncert. Ob 21.30 Svet umetnosti — Franc Jeza: Spomin na slikarja Georgesa Braquea.

• PETEK, 1. novembra, ob: 8.30 Praznična matineja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kako je Majcena našla svoj mir«, mladinska radijska zgodba (Lojzka Lombard), igrajo člani RO; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 15.30 Koncert operne glasbe; 17.00 Novele in črtice — Ivan Cankar: »Njena podoba«; 17.15 Skladatelji Julijske krajine in Furlanije; 18.10 Alessandro Stradella: Suzana, oratorij za soliste, zbor in orkester; 19.15 Iz pesniških gajev: »Vse-svetške pesmi«, pripravil Martin Jevnikar; 19.30 Slovenske zborovske skladbe; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 »Požrlo jih je morje«, tragedija v enem dejanju (John Millington Synge — France Zupan), igrajo člani RO; 22.10 Luigi Cherubini: Requiem v c-molu.

• SOBOTA, 2. novembra, ob: 11.45 Baročna glasba; 12.15 Franc Orožen: »V senci cipres«; 14.40 Črnske duhovne pesmi; 15.30 »Zločin in kazna«, drama v treh dejanjih. Po romanu Fjodora Mihajloviča Dostojevskega napisal Dino Dardi, prevod Andrej Budal, igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 18.30 Franz Schubert: Simfonija št. 4 v c-molu imenovana »Tragična«; 19.15 Družinski obzornik; 19.30 Gustav Mahler: Kindertotenlieder za sopran in orkester; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Alojzij Mav: Requiem, poje moški zbor iz Sv. Križa pri Trstu; 21.00 Iz slovenske folklorne — Lelja Rehar: »Zvonovi lepo pojejo, na britof mene vabijo«; 22.45 Sodobna simfonična glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. oktobra, nedelja: Antonija, Sabina
28. oktobra, ponedeljek: Simeon, Mila
29. oktobra, torek: Ida, Narcis
30. oktobra, sreda: Sonja, Alfonz
31. oktobra, četrtek: Bolfenk, Lucila
1. novembra, petek: Dañ mrtvih
2. novembra, sobota: Verne duše, Zala

Opustimo frazeologijo hladne vojne

(Nadaljevanje s 1. strani)

skušnjavi, da istovetimo to, kar je sveto, s posvetnim. Istovetimo skratka vero s politiko, kar je bila in je bistvena napaka zlasti slovenskih katoličanov, zaradi česar še danes nosimo posledice.

Skraino pesimističen in naravnost tragičen pa je zaključek, do katerega prihaja uvodničar K. G. »Komunisti dobro vedo — pravi — da če se bo dal svet premamiti po njih zamisli miru, bo tudi potrdil vse krivice, ki so jih storili tekom 45 let svojega nasilnega osvajanja svobodnega sveta: potrdil bo vključitev treh baltskih držav v Sovjetsko zvezo, razdelitev obeh Nemčij, obstoj nasilne oblasti v sovjetskih satelitih; po sredi Evrope bo še naprej tekla železna zaveza.«

Ne glede na to, da mora imeti zares vrhano mero poguma, kdor prišteva nekdanjo caristično Rusijo k svobodnemu svetu, je takšna pesimistična perspektiva neupravičena, ker pisec gleda na dogajanje statično in nestvarno.

Sovjeti in njihovi zavezni v Vzhodni Evropi gotovo ne potrebujejo od svobodnega sveta nobenega potrdila in hkrati tudi niso tako naivni, da bi računali, da se bo »svobodni svet dal po njih premamiti«. Sedanja politična stvarnost v Evropi se more zato spremeniti le s pomočjo sile — to je z vojno, in še jedrsko povzhu. Za takšno rešitev se menda pisec v K. G. ne zavzema!

Miroljubna prizadevanja, pa naj prihajajo s katerekoli strani, in miroljubnejše ozračje, ki je v zadnjem času začelo vladati v svetu, morejo torej človeštvu le koristiti. Največjo korist pa imajo od tega prav narodi v vzhodni Evropi, ker jim je samo v miroljubnejšem ozračju dana perspektiva, da bosta postopno zavladala humanizem in svobodnejša misel nad togo in mrzlo totalitarnostjo in nasiljem. Da je takšno gledanje stvarno, dokazuje ves dosednji razvoj. Ko je namreč zginil stalinizem, ki ni preganjal samo nekomuniste, ampak tudi komuniste, se je v komunističnih državah vzhodne Evrope veliko spremenilo, kar tudi s strožjimi merili lahko označimo kot pojav svobodoljubnega duha.

In končno k uvodniku K. G. še eno pripombo. »Držali se bomo smernic naše Cerkve« — pravi pisec. V istem članku pa si drzne dajati lekcije beograjskemu nadškofu dr. Ujčiću in presojsati vsebino njegove izjave ob Titovem odhodu v Latinsko Ameriko. Tito — pravi pisec — si je to izjavo »dal naročiti«; »izjava je deloma pravilna, deloma ne«; »ne drži, da predsedniki komunističnega bloka delajo na utr-

ditvi miru.« (Msgr. Ujčić je ob tej priložnosti, kot znano, izjavil, da »odhaja jugoslovanski predsednik v ameriške države z važnim poslanstvom: delati za mir med narodi.« Pri tem je pristavil, da je mir, kot naglašala Janez XIII., za kristjane velika moralna dobrina.)

Ker sta tudi izjavi mariborskega škofa dr. Držičnika in apostolskega administratorja msgr. Kjudra iz Tomaja po vsebini povsem enaki izjavi msgr. Ujčića, upravičeno smatramo pisanje K. G. za napad na kar tri jugoslovanske visoke cerkvene dostojanstvenike, kar se — vsaj kar je nam znano — še ni zgodilo v zgodovini slovenske publicistike.

—0—

TITO PRED GLAVNO SKUPŠČINO OZN

V torek je jugoslovanski predsednik imel napovedani govor v glavni skupščini Združenih narodov. Obravnaval je predvsem vprašanje koeksistence ali sožitja med državami z različno družbeno ureditvijo. Pri tem je ugotovil, da osnovne ideje koeksistence vsebuje že ustanovna listina Organizacije združenih narodov. »Zdaj pa prihaja čas — je pristavil — da Združeni narodi postanejo glavni pobudnik in nosilec uresničitve teh načel.«

Za dosego tega cilja bi bilo potrebno — je dejal maršal Tito — da bi Združeni narodi načela miroljubnega sožitja kodificirali, se pravi v zakon zapisali. To vprašanje pa naj bi OZN proučila in rešila na »visoki ravni.« S tem — je še dodal jugoslovanski državnik — bi bolj prišli do izraza visoki ideali in cilji današnjega časa: politika miru in obsodba uporabe sile, načelo nevmišavanja, pravica narodov do samoodločbe in samostojne razvoje poti in mednarodna odgovornost za hiter gospodarski razvoj nerazvitih dežel.

Na koncu svojega govora se je Tito zahvalil za »iskrene izraze sočutja in za ne-sebično pomoč«, ki je bila Jugoslaviji deležna ob katastrofalnem potresu v Skopju. Titova izvajanja so udeleženci seje pozdravili z dolgim aplavzom.

Kot smo zadnjič poročali, je jugoslovanskega predsednika prejšnji četrtek sprejel predsednik Kennedy. Naslednji dan je Tito laže zbolel za gripo, tako da je izostal napovedani obisk Kaliforniji. Maršal bo zapustil Združene države v petek, 25. t. m., in se z ladjo vrnil v domovino.

USTAŠKI IZGREDI

Bivanje maršala Tita v New Yorku so motili izgredi nekaterih ustaških elementov. Njihova predrznost je šla v ponedeljek tako daleč, da so vdrli celo v hotel »Waldorf Astoria«, kjer stanuje jugoslovanski predsednik s soprogo in spremstvom. Ko so hoteli člani Titovega spremstva zabraniti vsiljenecem vhod, so jih ti dejansko napadli. En jugoslovanski major in en član jugoslovanskega konzularnega zbora v New Yorku so bili lažje ranjeni.

Predsednik Kennedy se je opravičil svojemu visokemu gostu za žalitev in je odredil strožje policijsko varstvo.

NASLEDNIK HRUŠČOVA

Večina dosedanjih državnih voditeljev je že precej v letih in se že ozirajo po zmognih naslednikih. Nikita Hruščov je tudi med temi in si seveda želi takega namestnika pri krmilu sovjetske politike, ki bo nadaljeval njegovo smer. Po mnenju nekaterih ameriških časnikov ga je že našel v osebi Leonida Brežnjeva, sedanjega predsednika Sovjetske zveze. Brežnjeva ocenjujejo v Washingtonu kot zmernega politika in pristaša politike mednarodnega sožitja.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20. — Telefon 29-477

Dva nova krmarja v Evropi

V zadnjih dnevih so se izvršile na vodilnih mestih Vel. Britanije in Zahodne Nemčije velike osebne spremembe. Ni nobene ga dvoma, da bodo vplivale tako na zunanjo politiko obeh držav, kakor tudi na splošno mednarodno politiko. Zato je prav, da si nekoliko pobliže ogledamo osebnost obeh ministrskih predsednikov.

MOŽ BREZ AMBICIJ

Angleškemu prvemu ministru Mac Millanu je sledil v obnovljeni palači na Downing Streetu dosedanji zunanji minister lord Home. Visoki, suhi lord s trioglatim obrazom in visokim čelom se ni prav nič pote goval za to visoko mesto. Mirno, z ironičnim nasmeškom je gledal, kako se prerivajo drugi politiki za stolček prvega ministra. Eden njegovih protikandidatov, Butler, ni v noči pred imenovanjem zatisnil niti očesa. Home je pa prišel nasmejan in spočit v ministrstvo. Na vprašanje časnikarjev, ali je kaj počival, je odgovoril: »Čemu ne bi? Se bolje sem spal kot druge dni.« Na krmilo angleške vlade je prišel takorekč slučajno.

Lord Home, ki ima 60 let, je potomec stare plemiške rodbine na Škotskem. Precejšnje bogastvo mu omogoča tudi samostojno nastopanje v politiki, čeprav se počuti najbolj srečnega v krogu svojih štirih otrok in žene na svojem škotskem posestvu. Že v mladih letih ni imel volje do politike. Privlačeval ga je lov, golf in zbiranje metuljev. Na univerzi v Oxfordu se je bolj odlikoval v cricketu kot pri študiju. Sošolci in tudi profesorji so ga pa imeli pa radi zaradi mirnega in vedrega značaja. Niti zavisti ni vzbujal, ker ni poznal stremušva.

Doma so ga prisilili, da je leta 1931 po družinski tradiciji kandidiral za poslanca v domačem kraju. Postal je osebni tajnik ministra Chamberlaina. Vpisal se je kot prostovoljec v vojske; na fronto pa ni prišel zaradi bolezni v hrbtenici.

Pri volitvah leta 1945 je propadel kot kandidat za poslansko zbornico. Ves zadovoljen je upal, da se bo smel umakniti v zasebno življenje. Očetova smrt je pa vse zasukala. Podedoval je njegov sedež v lordski zbornici. Leta 1955 ga je Eden imenoval za ministra za zvezo s Commonwealthom. Na tem mestu tudi ni bogzna kaj pokazal; razglašal je celo starinske ideje o kolonializmu.

Vse pa je presenetil, ko je postal leta 1960 zunanji minister. »Daily Mirror« je sprva ironično primerjal njegovo imenovanje z imenovanjem konja rimskega cesarja Kaligole za senatorja. Kmalu pa ga je začel hvaliti, ker je lord Home pokazal razgledanost in odločnost v zunanji politiki. Njegov politični nasprotnik je rekel o njem: »Lord Home je eden izmed najboljših zunanjih ministrov, kar jih je Anglija kdaj imela.« Zdaj pa je v njegovih rokah vsa angleška politika.

GOSPODARSKI ČUDEŽ

Velike spremembe na vrhuncu države so se izvršile tudi v Zahodni Nemčiji. Konrada Adenauerja je zamenjal v kanclerski pa-

lači dosedanji gospodarski minister Ludwig Erhard. V Nemčiji ga kar na kratko imenujejo »gospodarski čudež«. Izredno debeli minister, tehta na vsakega svojih 176 centimetrov višine natančno po 1 funt, se pa otresa takega priimka. »Kein Wunder« (noben čudež), pravi, samo gola gospodarska matematika, je dvignila povojno Nemčijo iz razvalin. Vsi Nemci so si edini v tem, da tudi če nečudež, je pa »Erhardova gospodarska matematika« povzročila, da ima 56 milijonov državljanov le malo nižji povprečni dohodek kot skandinavske države ali Kanada. Marka je ena izmed najboljših valut; v kletih nemške državne banke pa ima kritja za 27 milijard v zlatu. To je za res čudež, če pomislimo, da je bila Nemčija še leta 1945 lačna in porušena. Profesor Erhard je takrat tudi stradal in je ob kavinem nadomestku za kosilo pisal knjigo »Kako obnoviti Nemčijo«. V Hitlerjevo zmagob ni več upal. Komaj za las je ušel smrti ob Gerdelerjevi zaroti proti Hitlerju. Svoje načrte je pa začel uveljavljati, ko je postal

gospodarski svetovavec zavezniške vojne uprave. »Najbolj odločilni dan v mojem življenju,« piše v svojih spominih, »je bil 20. junij 1948, ko sem si upal udeležiti svoje gospodarske teorije.« Preko frankfurtskega radia je naznanil, da bodo naslednje jutro vse banke menjale deset starih mark za eno novo, in sicer na osebo največ 40 novih mark. Veržniki in stari bogatini so se preplašili; sam ameriški vrhovni poveljnik Cloy je obsojal Erhardove drastične gospodarske ukrepe, češ da se bo mogla Nemčija šele v 50 ali 100 letih dvigniti, ne pa tako naglo. Izkazalo se je pa, da je imel minister prav. Na mah se je v trgovinah pojavilo prej skrito blago. Tovarne so začele delati, cene so se ustalile na podlagi trdnjše marke.

Kljub svojemu vzponu je novi kancler še vedno rad v mali najeti vili, opremljeni še s pohištvom izza poroke z ženo Lujizo leta 1923. Ob svojih petnajstih debelih cigarah dnevno snuje načrte za bodočnost Nemčije. Za oddih pa stopi zvečer v kuhinjo — pomešat po loncih, kajti Erhard ni samo eden največjih živčih ekonomistov, ampak tudi izboren kuhar.

Še en škandal v Italiji

Po cariniku Mastrelli in drugih, ki so poneverjali državni denar kar v milijardah, je prišel zdaj na vrsto slučaj univerzitetnega profesorja Feliceja Ippolita. V novi sleparski zadevi, ki razburja italijansko javnost, gre pa kar za več milijard nerednega poslovanja, katero je zakrivil omenjeni profesor kot glavni tajnik odbora za jedrsko energijo ali CNEN.

Nerednosti je prvi spravil v javnost glavni tajnik socialno-demokratske stranke Saragat. Vlada je ustanovila posebno preiskovalno komisijo, ki je ugotovila prav nečedne posle pri upravi omenjenega odbora. Ippolito si je na primer dal izplačati kar 40 milijonov na račun bodoče odpravnine; ustanovil je posebne zasebne družbe, ki so poslovale s CNEN in prejele iz njegove blagajne 4 milijarde lir; »pošteni« tajnik je iz javnega denarja prepisal na svoj osebni tekoči račun 20 milijonov lir; z družino se je vozil na počitnice v Cortino d'Ampezzo in je za vse stroške obremenil blagajno podjetja.

SEGINI V TRSTU IN PROTEST ŠTUDENTOV

V soboto, 26. oktobra, bo prišel v Trst državni predsednik Segni. Njegov prihod je v zvezi z obletnico druge priključitve Trsta Italiji in s 25-letnico ustanovitve juridične fakultete na tržaški univerzi. Ob tej priložnosti bo Segniju podeljena diploma častnega doktorja političnih ved.

Univerzitetni študentje pa bodo sprejeli predsednika s tiho demonstracijo. Hočejo namreč dati izraza svojemu nezadovoljstvu zaradi odredbe, ki določuje študentske denarne podpore samo za tiste, katerih družina ne premore več kot en milijon letnih dohodkov. Lani je znašala ta meja tri milijone.

V znak protesta bodo vseučiliščniki sprejeli Segnija na dvorišču in se drugih slovesnosti ne bodo udeležili.

Vse to pa je po mnenju preiskovalne komisije začetek. Prišle bodo še lepše reči na dan. Ippolito je bil postavljen na tako važno mesto na pritisk določenih političnih strank, ko so se začele pogajati za sredinsko-levičarsko smer. V zahvalo je Ippolito izplačeval tudi milijonske vsote kot podporo raznim levičarskim organizacijam.

»Škandal Ippolito« kot ga imenuje časopisje, bo imel poleg gospodarskih morda tudi dalekosežne politične posledice.

—0—

Pomirjevanje v Afriki

Na maroško-alžirski meji so še vedno v teku hude borbe. Afriške države so v skrbeh, da bi se spor ne razširil še na druga področja. Začeli so se že pomirjevalni poskusi. Abesinski cesar Haile Sellasie je prišel kot posredovalec h marošskemu sultanu in h alžirskemu predsedniku Ben Belli. Ta pa odklanja mirovne poizkuse, dokler se ne umaknejo maroške čete s spornega ozemlja. Pač pa Alžirija predlaga, naj se skliče posvet »Organizacije za afriško enotnost«, ki je bila ustanovljena letos maja meseca z namenom, da na miren način poravnava meddržavne spore v Afriki.

Francija je izjavila, da se ne bo vtkala v ta spor; zato tudi noče dobavljati nafte za alžirsko letala. Po drugi strani pa kaže, da Naser podpira Alžirce. Maroški letalci so namreč prisilili neko alžirsko letalo k pristanku in so našli v njem štiri egiptovske častnike.

V nedeljo se je vključil med posrednike tudi glavni tajnik Združenih narodov U-Thant. Sprejel je predstavnike obeh držav. Sklenili so, da se bodo ministrski predstavniki obeh nasprotnih dežel sestali k novim pogajanjem dne 28. oktobra. Med pogajanja se pa boji nadaljujejo, kakor da bi ne bilo že dovolj prelite krvi po arabski zemlji.

Tržaškega

Tržaški občinski svet:

OBSODBA FASISTIČNIH DEMONSTRACIJ

V ponedeljek se je sestel na redni seji tržaški občinski svet. Takoj v začetku je prosil za besedo svetovavec SSL dr. Simčič ter naslovil na župana naslednje vprašanje:

»Moje vprašanje se tiče demonstracij prejšnjih dni. Eno takšnih demonstracij smo lahko tudi sami slišali iz sejne dvorane. Te demonstracije prav gotovo ne vzbuja skrb zaradi števila udeležencev, ki je zares pičlo, a morajo vsakogar zaskrbeti zaradi njihovega fašističnega in rasističnega značaja. Vsakokrat, kadar ti mladeniči, ki jih ekstremistične organizacije primerno nahujskajo, iz kakršnihkoli razlogov uprizorijo poulično demonstracijo, zlijejo svoje sovraštvo proti slovenskemu življenju in proti njemu tudi nesramno vpijejo. Take ekstremistične organizacije bi modra država morala proglasiti za protizakonite.

Tako je bilo tudi tokrat. Zares žalostna je ugotovitev, da 18 let po koncu druge svetovne vojne in 18 let po sramotnemu koncu fašizma in nacizma moramo še vedno prisostvovati demonstracijam tako odkritega fašističnega značaja.

Vprašam torej gospoda župana, ali ne smatra za potrebno, da posreduje pri generalnem vladnem komisarju in pri policijskih oblastvih, da v bodočnosti onemogočijo podobne izbruhe rasistične nestrpnosti.

Župan je v odgovoru med drugim dejal, da je treba vsekakor obsoditi protislovenske in fašistične demonstracije, ki so jih uprizorile majhne skupine neodgovornih dijakov. Najstrože pa je treba obsoditi zlasti tiste osebe in politične kroge, ki dijaške hujskajo in jih izkoriščajo v svoje namene. Obžaloval je tudi, da šola ne izvršuje vse svoje dolžnosti, ker ne nudi mladini v vseh vprašanih prave vzgoje. Kar zadeva predlog, naj se posreduje pri generalnem komisarju, je župan dejal, da ne kaže precejevati pomena teh demonstracij, saj je ogromna večina tržaškega ljudstva očitno dokazala, da se z njimi ne strinja. »Če bi sam posredoval pri generalnem komisarju,« je pristavil dr. Franzil, »bi kdo utegnil misliti, da gre za mojo osebno zadevo, saj so demonstranti tudi mene osebno žalili.« (Med demonstracijami so namreč pobalini nosili tudi transparent z žaljivim napisom na račun tržaškega župana).

O pobalinskem fašističnem razgrajanju je spregovoril tudi komunistični svetova-

vec Tonel, ki je prav tako obsodil rasistične demonstracije in zahteval, naj oblastva odločno nastopijo proti netivcem narodnostne mržnje.

O proseškem poštarju

Približno pred letom dni je imela proseška pošta dva uradnika. Eno uradnico, ki je popolnoma obvladala slovenščino, in uradnika, ki po slovensko zna reči le »dober dan« ter »hvala lepa«. Piše se Carli. Ko je bila uradnica prestavljena v Zgonik, je prišel na njeno mesto Slovenec, ki pa so ga kmalu prestavili v Nabrežino. Domačini so na pobudo g. Kalca proti temu protestirali na pošttem ravnateljstvu v Trstu. Na njihov protest je prišel slovenski poštar nazaj, kjer je ostal letos do aprila, nakar so ga spet prestavili v Nabrežino.

Ker na proseški pošti ni bilo Slovenca, ki je nujno potreben ne samo zato, da reče strankam »dober dan« ali »zbogom«, ampak da jim pomaga pri izpolnjevanju raznih obrazcev, v pokojninskih zadevah in tako dalje — ne glede na načelno stališče, naj bo v slovenski vasi slovenski poštar — so Prosečani zbrali 152 podpisov z zahtevo, naj prestavijo slovenskega uradnika nazaj. Prošnjo so poslali na poštno ravnateljstvo. Na odgovor so čakali poldrugi mesec.

Medtem je prišel na Prosek neki inšpektor, ki je hodil okrog ljudi in jih vabil, naj podpišejo izjavo, da so s sedanjim poštarjem zadovoljni. To se ni zgodilo, ne iz kakšnega sovraštva do sedanjega poštarja, ampak iz dejanskih, človeško povsem razumljivih potreb. Sredi junija so bili vaški zastopniki pri pošttem ravnatelju, toda njihova intervencija je bila neuspešna.

Sedanje nevzdržno stanje je treba vsekakor spremeniti in Prosečani so trdno odločeni, da ne bodo mirovali prej, dokler ne bo njihova zahteva sprejeta.

Slišali smo, da je o tem vprašanju posredovala tudi Skupna slovenska lista, ki bo o svojih korakih poročala, ko bo zvedela za njihov uspeh.

DEJANJA SO VAŽNA

V zvezi s člankom, ki ga je objavil »Primorski dnevnik« preteklo nedeljo o posredovanju za gradnjo javnih del v Lonjerju in na Katinari, smo se obrnili na predstavnika Skupne slovenske liste, ki nam je dal naslednje pojasnilo: »Mislim, da mora vse to dolgovčno polemiziranje okrog zadeve glede posredovanja za Lonjer in Katinaro v precejšnji meri dolgočasiti slovenske bralce. Iz vsega dosedanjega polemiziranja so ti lahko samo ugotovili, da pri nas ni možno storiti skoraj nobenega koraka, da bi se vanj ne kdo zaletel in napravil iz vsega zdraho. Pri tem napihujejo nebitvene stvari in le mimogrede omenjajo važne ter grobo potvarjajo dejstva. Pri vsej zadevi posredovanja za Lonjer in Katinaro je važno le to, da sta bili intervenciji za javna dela opravljeni in da bodo morali posredovavci zdaj budno paziti, da bo občinska uprava dejansko izpolnila svoje obljube. Od vsega ostalega pisarjenja nedvomno

zanima slovensko javnost samo še vprašanje, ali so pri takšnih intervencijah možni skupni nastopi vseh slovenskih političnih in drugih organizacij. Svet Skupne slovenske liste se je že od vsega početka izrekel za takšne skupne slovenske nastope. Vedno je poudarjal, da so takšni nastopi najučinkovitejše sredstvo za doseg naših pravic, ker so resničen in pristen izraz volje vse slovenske manjšine. Takšni nastopi pa bodo dejansko slovenski nastopi, če jih bodo izvajali predstavniki zgolj slovenskih organizacij. Le tako se bomo namreč ubranili očitku, da smo Slovenci postali sredstvo, s katerim si ta ali ona italijanska stranka kuje politični kapital. Skupna slovenska lista pa ni bila in ne bo postala orodje nobene neslovenske organizacije, ker se zaveda, da bi to usodno škodovalo celotnemu boju za naše narodnostne pravice. Takšno stališče tudi še zdaleč ni raz narodne nestrpnosti, temveč pomeni ločitev koristi slovenske manjšine od strankarskih interesov posameznih italijanskih skupin.

—0—

TEČAJ ZA PEVOVODJE IN ORGANISTE

V okviru Zveze cerkvenih pevskih zborov bo novembra pevovodski tečaj. Na njem bodo podani osnovni nauki iz zborovske korepeticije, fiziologije, pravorečja, dirigiranja in liturgije.

Tečaj bo v Trstu, ul. Donizetti 3, v dnevih: 3. novembra ob 18. uri ter 4., 7., 12., 13. in 14. novembra ob 20. uri.

Beneška Slovenija

SV. LENART

Strahovito je trpela v čedajski bolnišnici mlada faranka Silvana Krasovaz, po dočak Filipova iz Kovačevce. Pri ognjišču je čistila obleko z bencinom. Nenadoma pa se je bencin vžgal in vse naokoli je začelo goreti. Nesrečno Silvano je strahovito oparilo po vsem životu. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer je hudo trpela skozi 60 dni. Po dolgih mukah je podlegla opeklinam. Ubogo dekle je imelo komaj 17 let.

V nedeljo smo imeli prav prijeten obisk. Presenetilo nas je in razveselilo, ko smo ugledali veliko skupino Solkanecv pod vodstvom dekana in škofijskega delegata Andreja Simčiča. Prišli pa niso samo na nedeljski izlet, ampak so šli pomoliti tudi na grob msgr. Boža Kjačiča, njih bivšega župnika, ki je pri nas pokopan.

»Da, da,« smo slišali govoriti naše ljudi, »so res dobri in verni naši bratje Slovenci.«

BRDO

Cestne nesreče, in tudi s smrtnimi žrtvami, se ne pripetijo samo pri trčenju dveh vozil in pri neprevidni vožnji. Včasih je tudi pešec v smrtni nevarnosti pred divjanjem vozil. Bridko je to resnico preizkušal na lastni koži naš domačin, 65-letni upokojenec Peter Micottis.

V nedeljo okrog ene ure popoldne se je nahajal v Čedadu, na trgu pred železniško postajo. Dobro je pazil, kdaj bo mogel prečkati cesto. Ko je mislil, da je cesta prosta, je že hotel smukniti na nasprotno stran. V tem hipu pa pridrvi avtobus, ki možaka vrže pod kolesa in mu stre lobanjo in noge. Še preden so ponesrečenca pripeljali v bolnišnico, je že izdihnil.

Dr. VRTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI

UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/I.

Vogel Ul. Carducci, Ul. Milano

Tel. 68-349

ŠKOFOVSKA OBLETNICA

Naš goriški rojak msgr. Alojzij Fogar, naslovni nadškof patraški, je praznoval pred nekaj dnevi visok jubilej. Pred štiridesetimi leti, dne 14. oktobra, ga je nadškof Sedej posvetil v goriški stolnici za škofa. Ob tem jubileju smo se dolžni tudi goriški in tržaški Slovenci spomniti na moža, ki je v najtežjih časih imel pogum, braniti naše pravice.

Nadškof se je rodil leta 1882 v Gorici iz znane Fogarjeve družine ob pevskem mostu. V mašnika je bil posvečen leta 1907. Dolgo let je poučeval na goriških srednjih šolah in v osrednjem bogoslovnem sementišču v Gorici. Z njimi je šel med prvo svetovno vojno tudi v begunstvo v Stično. Po vojni in po smrti tržaškega škofa Bartolomajsa je bil določen leta 1923 za njegovega naslednika. Dobro se je zavedal, kako težko pot je nastopil v najhujših časih fašistične strahovlade v naših krajih. »Ich gehe in eine Totenkammer«, (grem v mrtvaško sobo) se je izrazil v družbi prijateljev v Gorici. Fašisti so metali škofa, ki je bil skrajno pravičen do obeh narodnosti, neprenehoma polena pod noge. Končno se jim je le posrečilo, da so ga spravili iz Trsta.

Malokdo pa ve, kaj vse je storil nadškof Fogar v drugi svetovni vojni za neštivilne preganjane nesrečnike. Vsem je rad ustregel, zlasti rojakom z Goriške in iz Trsta.

- Hanalska dolina

KOZICA

Nenavadna nezgoda se je dogodila v ponedeljek v Kozici pri Svetem Lenartu. Smrt je planila na našega vaščana Va'entina Černeta takorekoč z neba navzdol. To je pa bilo takole.

Sosed Valentin, po domače Humat, ki je imel 67 let, je dopoldne pobiral koruzo na svoji njivi kraj vasi. Prav nad njivo pa je razpeta zadržna vlačnica za drva in hlode. Prav tisti čas ko je Černet delal na njivi, so spuščali hlode z vrha v dol. Nesreča je hotela, da se je z vlačnice odpel velik borov hloď in je padel kar sceloma na glavo možaka sredi njive. Reveža je tako stlačil, da je bil kar na mestu mrtev. Čudna nesreča je pretresla vse sosedes, ker je bil rajni spoštovana oseba pri vseh. Bog mu daj mir in pokoj!

LOG PRI ČENTI

Ponočno vasovanje bi bilo v Logu ali Sedigli kmalu privedlo do hude nesreče. Dva mladeniča iz Loga, Cusig in njegov prijatelj Miheliza, sta se odpravila na motornem kolesu v sosedno vas Kloc. Bilo je že po polnoči, ko sta se ustavila pred hišo nekega dekleta, njune znanke. Komaj sta dobro potrkala, je prišel na prag neki policist v civilni obleki. Doma je iz južnih krajev in je baje zaročenec tistega dekleta. Meni nič, tebi nič, je pōtegnil pištolo iz žepa in je velel prihajajočima, naj dvigneta roke. Nastal je seveda prepir. Policist je trdil svojo, ona dva svoj prav in počila sta dva strela iz policistove pištole. En strel je ranil mladega Cusiga. Mladi agent kvesture se bo moral zagovarjati. Čudno je pa le, da sme policist nositi orožje, tudi ko se podaja po osebnih poslih in na obiske k dekletu.

kljub temu, da je bil pod strogim policijskim nadzorstvom.

Danes opravlja nadškof Fogar lažje funkcije pri lateranski baziliki. Ob visokem jubileju mu tudi mi pošljamo spoštljive pozdrave in čestitke.

GORISKI SOCIALISTI

V nedeljo so imeli v Trziču socialisti iz Goriške svoj deveti pokrajinski strankin shod. Navzočih je bilo okrog 100 odposlancev iz vse pokrajine.

Osrednji točki zborovanja sta bili »avtonomistična« in »levičarska« resolucija v stranki sami. Prva struja nastopa za popolno samostojno politično smer socialistične stranke. Zagovarja tudi z vso odločnostjo strankino sodelovanje pri bodoči sredinsko-levičarski vladi. Druga struja se pa hoče še vedno naslanjati na komuniste. Izmed govornikov je zastopal samostojneže senator Bonacini, levičarje pa poslanec Marangone.

Razlika med obema strujama se je pokazala tudi pri volitvah v strankin pokrajinski odbor. Večino, to je 13 mest v odboru, so dobili levičarji. Med temi je izvoljen tudi Slovenec Karlo Černic iz Doberdoba. Avtonomistom je pripadlo 10 mest. Med temi sta Slovenca Marko Waltritsch iz Gorice in Karel Sošol iz Pevme.

Vsredržavni kongres je sklicala stranka v Rim za v petek, 25. oktobra.

STEVERJAN

Prejšnjo nedeljo smo videli veliko število izletnikov po naših hribočkah. Posebno na vrhu pri cerkvi so si radi ogledovali bližnjo in daljno okolico. Nekateri so si zaželeli tudi pokušnje novega vinskega pridelka. Seveda bolj pri znancih, ker ga v gostilnah ne točijo še.

Nekaj pridelka je že pokupilo znano vinsko podjetje Skolaris, bodisi še v grozdju, pa tudi že iz sodov. Za grozdje se je cena vrtela od 90 do 100 lir, za vino pa od 70 do 100. Seveda, cena je odvisna tudi od vinske vrste; tokaj so plačevali po 140 lir. Za tako ceno je pač prodal le tisti, ki je imel potrebo. Cena bo vsekakor morala zrasti tudi za pridelovavca. Znano je, da točijo nekateri goriški gostilničarji na primer malvazijo kar po 400 lir za liter. Zdi se nam, da je to prevelika razlika iz vinogradnikov do gostilničarjeve kleti.

Zvedeli smo tudi, da so v torek pokopali v Medani 72-letno gospodinjjo pri Srebrničevih. Pokojnica je mati našega organista in župnika v Rihenberku g. Hermana Srebrniča. Imela je številno družino, kar 10 otrok, vse dobro vzgojene. Bog ji daj plačilo na onem svetu in tolažbe družini!

PEVMA

V naši župniji se čutimo že tri tedne skoraj nekoliko zapuščene. Naš gospod župnik Rutar se namreč nahaja že toliko časa v goriškem sanatoriju. Faro opravlja deloma g. Marjan Komjanc, po naga pa tudi štmaverski župnik, zlasti pri verouku v šoli.

Skoro vsi farani so že šli obiskat svojega dušnega pastirja in se pozanimat za njegovo zdravje. Gospodu gre zdaj že precej na boljše in vsi upamo, da ga bomo

Iz Goriške

kmalu zopet videli resnega, a dobrohotnega kot vedno pred oltarjem in v župni pisarni.

MISIJONSKA PRIREDITEV

V nedeljo popoldne je slovenska dekliška Marijina družba v Gorici povabila članice in prijatelje družbe k lepo uspeli misijonski prireditvi. Ob štirih popoldne je bila dvorana Katoliškega doma polna kot malokdaj.

Navzoči so si z zanimanjem ogledovali folkloristične predmete, katere je poslal z otoka Madagaskarja misijonar Štanta, domačin iz Mirna. Predmeti so bili tudi na prodaj. Nekateri so imeli tudi precejšnjo vrednost in ceno, kot na primer krokodil, izrezljan iz teakovega lesa; vse je bilo delo domačinov iz misijonskih šol. Izkupiček je bil njim tudi namenjen.

Na sporedu je bila še dobro podana misijonska igra in film iz Hongkonga, katerega je spretno predvajal podgorski župnik. Gostje so imeli tudi priložnost udeležiti se srečanja z lepimi dobitki iz razstavljenih predmetov z daljnega Madagaskarja. Udeleženci so se vsi prav zadovoljili razhajali.

ZAPRTE PEKARNE

Goriška prefektura je že 8. avgusta izdala okrožnico, da bodo pekarnice ob nedeljah zaprte. Odredba je veljala le začasno, do 15. oktobra, in kot poskus, ali bo nedeljski počitek pekov našel razumevanje tudi pri odjemavcih.

Ko je poskusni rok potekel, je prefekt določil, naj velja odlok o zaprtju za stalno. Odprte pa bodo pekarnice kljub prazniku dopoldne na nedelje, ki so najbližje Novemu letu, 1. maju, 15. avgustu in božiču.

Odjemavci razumejo socialni pomen določbe, vendar se slišijo pritožbe zastran peke kruha pred nedeljo. Pečejo ga večinoma na olju, češ da se ohrani bolj svež za nedeljo. Mnogim pa tak kruh ni všeč, ker je presladek, zlasti pri prikuhah. Morala bi se moglo tudi temu nedostatku od pomoči na kak način.

GOBJI TRG

Že od nekdanj je slovel goriški izvozni trg po obilici in dobrih vrstah zelenjave in sadja. Zadnja leta se pridružujejo tem pridelkom tudi gobe. Posebno letos nosijo nabiravci že od avgusta dalje izredno velike količine gob na pokriti trg. Ugodno vreme, sonce in dež, je povzročilo, da jih poganja več kot vsa leta poprej po obronkih Kalvarije, Grojne in števerjanskih gričkov. V prejšnjih dveh mesecih so jih prinesli iz tistih krajev, pa tudi z onstran meje, s Svetega Marka in Vrtojbe, nad 400 stotov samo na trg. Koliko so jih pa razpečali pogumnim odjemavcem pod roko, se pa ne ve.

Poleti je bila cena gobam še precej visoka, zadnje tedne se je pa znižala na 300 do 350 lir za kilogram. Marsikatera gospodinja si jih je že precej nasušila za zimo.

Ob tej dobri gobji letini je prav, da se odjemavci zavedajo nevarnosti gob, če niso kupljene na trgu, kjer jih trži nadzornik vse prej natanko pregleda.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Hud udarec za slovenistiko

Umrli je dr. MIRKO RUPEL

V Mariboru je nenadno umrl dr. Mirko Rupel, ravnatelj narodne in univerzitetne knjižnice. Rupel je bil ugleden slavist. Rodil se je leta 1901 v Trstu. Pozneje pa se je s starši preselil v Ljubljano. Na univerzi v Ljubljani je študiral slavistiko in romanistiko, študijsko pa se je izpopolnjeval v Parizu. Njegova prva knjiga je bila »Slovenski protestantski pisci«. Izšla je leta 1934. Ta knjiga je prinesla poleg izbora najbolj značilnih tekstov iz protestantskega obdobja slovenske literature še obsežen in temeljit literarno-zgodovinski uvod o protestantskih piscih. Pozneje je priredil še Valvazorjevo berilo, popularno izdajo njegove znamenite »Slave vojvodine Kranjske« in izbor iz dela Janeza Svetokriškega. Obe knjigi sta izšli pred drugo svetovno vojno. Po vojni pa je poleg razprav v Slavistični reviji izdal še vrsto knjig, na primer »Nove najdbe naših protestantov 16. stoletja«, v kateri je leta 1954 objavil rezultate svojih mnogoletnih iskanj še neznanih knjig slovenskih protestantov po velikih evropskih knjižnicah. Sodeloval je pri novi »Zgodovini slovenskega slovstva«, ki je izšla leta 1956 pri Slovenski Matici, z obsežnim poglavjem o slovenski reformaciji, protireformaciji in baroku. Veliko delo je opravil tudi s knjigo »Primož Trubar«, ki je izšla leta 1962. V tej knjigi je podal vse dotlej znane podatke o začetniku

slovenske književnosti. Njegovo zadnje delo, polna izdaja Trubarjevih pisem v izvirniku, slovenskemu prevodu in s komentarjem pa je ostala nedokončana, ker ga je prej prehitela smrt.

Profesor Mirko Rupel se je tudi veliko ukvarjal z jezikoslovjem in sodeloval pri raznih jezikoslovnih delih o slovenščini. Veliko zaslug si je pridobil za narodno in univerzitetno knjižico v Ljubljani. Navezal je tudi ogromno stikov z največjimi knjižnicami v Evropi in Ameriki. Bil je eden najuglednejših in najzaslužnejših slavistov sedanjega generacije in z njegovo smrtjo je zadobila slovenistika hud udarec.

—0—

FELTRINELLI OPROSCEN

Sodišče v Vareseju je oprostilo založnika Feltrinelli od obtožbe, da je objavil pornografsko delo, ko je dal natisniti in poslati na knjižni trg roman Jacka Kerouaca »I sotterranei« (Podzemlja). Knjigo je dalo svoj čas državno tožilstvo v Milanu zapleniti. Proces pa je bil v Vareseju, ker je bila knjiga natisnjena v neki tamkajšnji tiskarni. Pred sodiščem so prebrali tudi Kerouacovo pismo, ki ga je napisal ta slovit ameriški »beatnik« med svojim potepanjem po arizonski puščavi. V njem zagovarja svoje delo in pravi, da ga je treba presojati kot opis okolja, v katerem živijo »beatniki« v San Franciscu. Državni tožilec je zahteval za Feltrinellija devet mesecev zapora, sodišče pa ga je oprostilo, ker je presodilo, da je knjiga »Podzemlja« umetniško delo.

Atlas celotne plovbe

Zavod za raziskavanje morske plovbe v Bremenju je objavil nov Atlas celotne svetovne plovbe, na katerem so delali pet let. Prvič so v tem delu prikazani vsi morski pristani sveta, vse ladjedelnice in ladijske proge po današnjem stanju. Skupno je navedenih 11.034 morskih pristanišč. Poleg glavnih zemljevidov kaže mnogo izrezov tudi manjše obalne odseke in morske pristane petih kontinentov. Atlas vsebuje tudi podatke o zmogljivosti pristanišč, o globini morja in druge podrobnosti. Podrobno je navedenih tudi 959 ladjedelnic z njihovimi gradbenimi zmogljivostmi in vrstami tam grajenih ladij. Dalje so omenjene vse čistilnice in vsa ležišča petroleja. Nadaljni del posreduje podatke o razvoju morske plovbe in pomorske trgovine v obmorskih deželah sveta.

ZANIMIVE ARHEOLOŠKE NAJDBE V PALESTINI

Iz Palestine poročajo v zadnjem času o najdbi cele vrste grobov iz bronaste dobe. Izkopavanja se koncentrirajo v zadnjem času na južni del Izraela. Pod vodstvom profesorja Freedmanna s teološkega semenišča v Pittsburgu so se začela sistematična dela pri starem filistejskem mestu Ašdodu, ki ga omenja že sveto pismo. To mesto so domnevno porušili Judje, ki so prišli v deželo pod vodstvom Jozue. Sedaj so odkrili ostanke starega mestnega obzidja, stebri zmage asirskega kralja Sargona II. pa tudi stare feniške in hebrejske napise. Izkopavanja potrjujejo, da so se bili hudi boji med Filistejci in Judi za področje ob južni obali stare Palestine.

Drugo središče arheološkega dela je bil v zadnjem času grič Tel Arad v bližini Mrtvega morja, kjer je na delu znani izraelski arheolog profesor Aharoni. Ta je ugotovil sredi puščave nič manj kot sedemnajst drugo nad drugo ležečih plasti, ki segajo nazaj v čas 5.000 let pred Kristusom. Najmlajša plast je iz dobe okrog leta 900 po Kristusu, ko so ozemlje zasedli Arabci in ga tako razdeljali, da je prenehala obstajati tam sleherna človeška naselbina.

V svetopisemskih časih je bil Tel Arad ena od najjužnejših točk judovske države. Iz te utrjene postojanke so poskušali izraelski kralji ustaviti navale sovražnikov, zlasti Egipčanov. V zadnjem času je profesor Aharoni odkopal del najstarejše plasti. Gre za staro kanaansko mesto, ki je moralo obstajati v letih 5.000 do 3.000 pred Kristusom. Iz te dobe izvirajo najdeni vrči, kot so jih dozdaj odkrili le v Egiptu. Ostanki žitnih kaščk dokazujejo, da so bili prebivalci tudi poljedelci. Starega kanaanskega mesta po razdejavanju niso znova pozidali na istem kraju, ampak v bližini.

Velika izkopavanja se bodo začela v oktobru pod vodstvom profesorja Jadin, sina profesorja Sukenika, ki je napravil svetu dostopne znane zvitke od Mrtvega morja. Profesor Jadin, ki je bil prej načelnik glavnega stana izraelske vojske, je že prej zaslovel s svojimi izkopavanji v Massadi ob Mrtvem morju, kjer so se Judje pod Bar Kohbo po Titovem razdejavanju jeruzalemskega templja še enkrat uprli. Odkril je dragocene napise s podpisom vodje upora Bar Kohbe.

Massada leži na nedostopni skali in so morali zgraditi posebne naprave za odvoz materiala. Profesor Jadin bo sedaj z 200 pomočniki temeljito raziskal področje Massade. Odpravo podpirajo britanske in judovske ustanove. Londonski časopis »Observer« si je že sedaj zagotovil vse pravice objavljanja. Nemški arheolog Adolf Schultin je leta 1932 obiskal Massado in dognal zgodovinsko važnost tega kraja. Izraelci so odkopali v letih 1955 in 1956 na tem kraju Herodovo palačo. Massada je bila zadnja trdnjava, v kateri so se branili Judje proti Rimljanom.

50-letnica Borisa Pahorja

Pred dnevi so se spomnili ljubitelji naše književnosti, da imajo med seboj novega 50-letnika. To je Boris Pahor, priljubljeni glasnik našega življenja v slovenskem pripovedništvu. Voščilom njegovih bravcev in prijateljev se pridružujemo tudi mi.

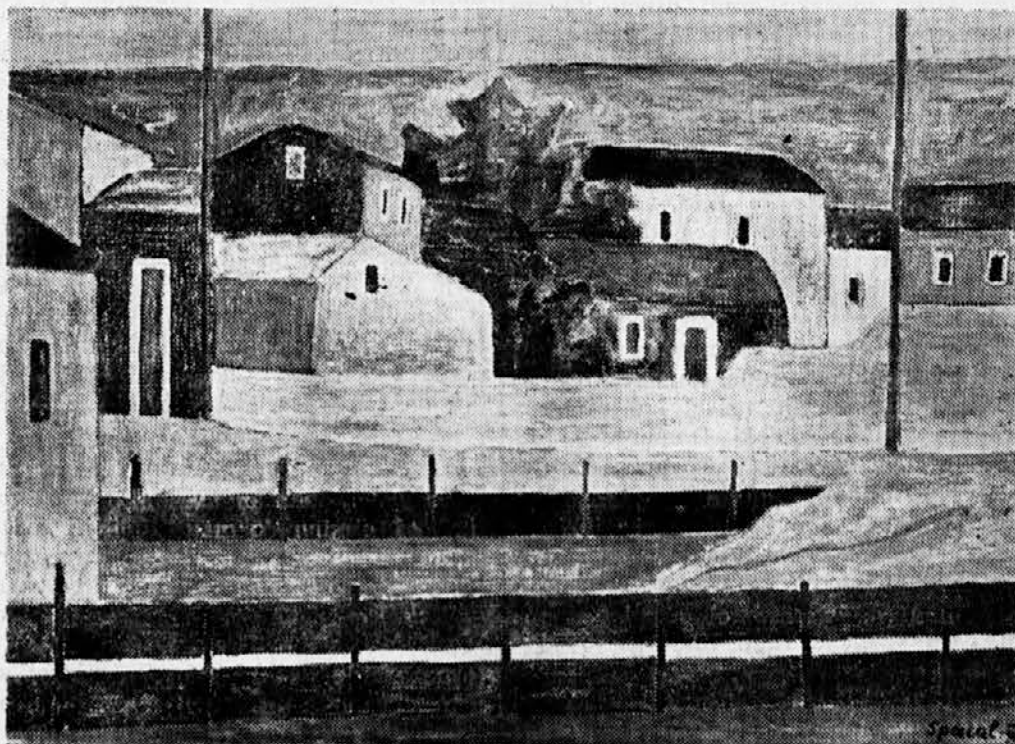
Prav te dni smo zvedeli, da je napisal Boris Pahor nov roman, ki pripoveduje o življenju tržaške mladine v predvojni dobi. Roman naj bi izšel prihodnje leto.

V LJUBLJANI SNEMAJO SEDEM TUJIH FILMOV

Prvič, odkar obstaja Film-servis v Ljubljani, snemajo v njegovih ateljejih sedem filmov naenkrat. V ateljejih in v »rimskem mestu« v Ljubljani delajo za rimsko filmsko hišo »Rodes« celovečerni barvni film »Tat iz Damaska«. Ta film, ki ga izdeluje filmska družba v sodelovanju s Film-Servisom, režira režiser Amendola, njegov asistent pa je Bata Jovanovič. Glavni vlogi sta zaupani Luciani Gilli in ameriskemu igralcu Tonyju Rusellu. V filmu nastopa tudi slovenski gledališki igravec Maks Furijan. V Kazini na Bledu snemajo nemški film »Ljubezen in glasba v Tirolah« za nemško podjetje »Musik Haus« iz Münchena. Isti film snemajo tudi v Bohinju, v ljubljanskih Križankah in v Piranu. V Piranu izdelujejo za Piran-film iz Stuttgarta celovečerni film »Očarljivi apartma«, v okolici Zadra pa štiri televizijske filme za TV Union Berlin.

DOTISKAN JE PRVI LETNIK »LITERARNIH VAJ«

Pred kratkim je izšel v ponatisu prvi letnik revije »Literarne vaje«, ki izhaja že 15 let v našem mestu in v kateri se dijaki slovenskih šol poizkušajo v pisanju kratkih novelic in pesmi, pa tudi kritik in reportaž. Prvi letnik je izhajal v šolskem letu 1949/50. Izšel je v štirih številkah in samo v treh natipkanih izvodih vsake številke. Natipkal jih je osebno njihov urednik profesor Rudolf Fajš, ki je »Literarne vaje« tudi ustanovil. Ker je bilo med nekdanjimi sodelavci »Literarnih vaj«, pa tudi med sedanjimi njihovimi naročniki, ki bi radi imeli vse letnike, precej povpraševanja tudi po prvih številkah, se je sedanje uredništvo odločilo za ponatis prvih števil, seveda v tiskarni. Vse štiri številke so zdaj skupno izšle v okusno opremljeni brošuri običajnega formata »Literarnih vaj«. Ponatis je posvečen zdaj že pokojnemu profesorju Rudolfu Fajšu, ki si je pridobil za »Literarne vaje« velike zasluge in zlasti še zaradi tega, ker je s svojim navdušenjem in notranjim žarom tudi sam znal navdušiti mladino zanje. Celotni prvi letnik se dobi za 200 lir v Tržaški knjigarni v ulici Sv. Frančiška 20 v Trstu.

Lojze Spacal — Kraška pokrajina

GOSPODARSTVO

O ravnanju z letošnjim mladim vinom

Naši najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi bila kdaj gniloba grozdja tako kvarila trgateg kot letos. Zato so tudi vina neobičajna in moramo na posebne načine z njimi ravnati, če jih hočemo ohraniti za čez poletje. Kaj je potrebno?

ZGODAJ PRETAKAJTE!

Letos ima mlado vino zelo slabo drozje, zaradi česar je nujno potrebno zgodaj pretakati in vino osvoboditi slabih drozij. V mnogih primerih drozje gnijejo, zaradi česar dobiva vino neprijeten okus in duh, v določenih primerih prav po mišnjakih. Zato je čimprejše pretakanje na mestu.

To pretakanje naj se opravi v dneh okoli sv. Martina. Vina pa ne smemo kar pretočiti in misliti, da zadostuje, če se sodi malo požeplajo ali če se v vinu raztopi kakšen gram metabisulfita. Furlanski vinogradniki, ki pridelajo mnogo vina in ga sami vsteklениčijo ter tudi sami prodajajo daleč naokoli — tudi v Rim in še bolj daleč — so letos vsi brez izjeme raztopili v moštu po 20 gramov kalijevega metabisulfita. Sedaj imajo vina večinoma že v redu: so že popolnoma povreta in se dobro čistijo.

VINA NAJ POVREJO!

Svetovali smo v našem listu, da je nujno potrebno skrbeti za primerno toploto v kleti skozi vso dobo klenja-vrenja, med katerim se mora izgubiti vsaka sled sladkorja, vsa sladčina iz vina. Če je toplota res primerna (18 do 22°C) in če se nikdar ne zniža pod 18°C, potem bo klenje redno potekalo in se tudi kmalu zaključilo. O vseh svetih bi morala biti vsa vina že povreta. Kdor pa ni pazil in ne pazi na toplotu v kleti, ima vino še sladko, mu še vre in se še dolgo ne bo uredilo. Žal so mnogi zanemarili opazovanje toplote v kleti in zato nimajo danes samo še sladkih vin, marveč so mnoga postala tudi vlačljiva, tečejo kot olje.

Kdor ni v moštu raztopil dovolj metabisulfita ali dovolj še kakšnega boljšega pripravka (enososina, tanisol), temu vino spreminja barvo; postaja na zraku rjavo in motno, čeprav je ževeplal.

KAJ NAPRAVITI?

Na vsak način moramo vina pretočiti, da jih rešimo pokvarjenih drozij. To naj se zgodi vsaj v dneh okoli sv. Martina.

Kakšen teden ali vsaj 14 dni pred pretakanjem raztopimo v vsakem hl vina po 2 kocki enososine, ali enako količino tanisola ali 12 gramov kalijevega metabisulfita (metabisulfito di potassio), če nismo ob trgatvi moštu dodali ničesar ali premalo in vino spreminja barvo ter postaja na zraku motno. Pretočimo pa tudi še nepovreta vina, da jih rešimo slabih drozij. Prvo pretakanje se opravi redno na zraku, torej ne s sesalko iz soda v sod. Mlado vino mora biti namreč prezračeno, da izgubi duh po žeplu in morebitne druge duhove. Če so vina v redu — popolnoma povreta, jih pred

pretakanjem izpostavimo vplivu mraza, ki zelo pospeši čiščenje mladega vina.

Za pretočena, a še sladka vina in enako za vlačljiva bi bilo najbolje, da bi čimprej zaključila svoje vrenje. V tem primeru bi morali poskrbeti ponovno za klenno toploto (18 do 22°C), vinom pa dodati čistih klennih kvasnic. Vlačljiva vina bi morali še prej dobro prezračiti: iz soda bi morala teči skozi sito ali snop trtnega rožja v podloženo večjo posodo, kjer jih bi z brezovo metlo dobro pretepli, da bi se penila. Vlačljivost povzročajo namreč kvasnice, ki zginajo na zraku in ki se razvijajo predvsem v posodah, kjer vino ne more dihati: parafinirana posoda, steklene pletenke, sedi z debelimi dogami in staro grampo. S prezračanjem zamorimo bakterije, ki povzročajo vlačljivost. Brž ko pa je vlačljivost odpravljena, je potrebno temu vinu dodati po 40 do 60 gramov citronove kisline na hl. Če vpeljemo novo klenje za sladka vina, moramo skrbno paziti na toploto. Le pri stalni dovolj visoki toploti bo klenje enakomerno potekalo in se kmalu končalo.

Avstralja raj evkaliptov

Evkalipt je drevo bodočnosti za vse sušne pušavske predele naše zemlje. V Italiji raste na Siciliji, zasajajo pa ga tudi v drugih pokrajinah. Preizkušajo ga tudi v Jugoslaviji, kjer bi ga radi udomačili na kraškem ozemlju. Evkalipt je namreč sorazmerno zelo skromna rastlina in kljub temu hitro raste ter nudi veliko količino lesene mase. Pri starosti 10 let ga začnejo sekati.

Domovina evkalipta je najbrž Avstralija. Dejstvo je, da raste tam mnogo evkaliptovih sort; tamkajšnja gozdna uprava pa je uredila še poseben botanični vrt, kamor vsadijo vsako sorto, katero odkrijejo kje na svetu. Dosedaj jih poznajo že kakih 600. Največji evkalipti rastejo okoli najdišč zlata v zapadni Avstraliji in tudi zgoraj omenjeni botanični vrt je tam v bližini. Od dotičnih velikih evkaliptov zbirajo njih seme, po katerem je danes zelo veliko povpraševanje. Sedaj izvažajo seme v 52 raznih

V SHRAMBAH SO ŠKODLJIVCI!

Ne bi bilo prav, da bi škodljivci, predvsem žužki uničevali plod kmečkega trda: od njih povzročena škoda je ogromna in presega samo v Italiji precej milijard. Z majhnimi stroški pa pridelke lahko zaščitimo!

Žita, v glavnem pšenico in koruzo zaščitimo s »fitogamma cereali« ali s »ceregamma«. Vsak stot zrnja premešamo s 100 gramni enega dotičnih zaščitnih sredstev.

Fizol za hrano kot tudi za seme, enako tudi grah, zaščitimo z istimi sredstvi kot žita, samo količina zaščitnega sredstva mora biti večja, in sicer še enkrat tolikšna. Ista sredstva so sploh za vsa zrnata seme-na.

RAZKISANJE MLADEGA VINA

Mnogo letošnjih vin vsebuje čezmerno količino kisline, ker grozdje ni dovolj dozorelo. Ta kislina je le v majhni meri očetna, večinoma je vinska, grozdna, jabolčna itd. Med zorenjem vina bi se spremenilo le malo teh kislin, torej ne tako kot pri teranu. Vino bi ostalo kislo in ne bi bilo okusno. Zato je potrebno čimprej zmanjšati odstotek te kisline. Če tega nismo storili takoj po trgatvi, kar bi bilo najbolj priporočljivo, moramo to storiti pri prvem pretakanju: med komaj pretočeno vino premešamo razkisa. Teh je več, a največ uporabljajo apneni karbonat, ki je po svojem bistvu prah iz žganega marmorja. Na en hl prekislega vina premešajo najprej 100 gramov tega prahu in če je še potrebno, premešajo še drugega. Bolje pa je, če premešamo manj kot preveč.

VINA ZASČITITI!

Kdor hoče vina držati tudi čez poletje — nikdar ne vemo, če ne bomo k temu prisiljeni — ne sme letošnjega vina nikdar pustiti brez primerne zaščite. Najboljša zaščita sta enososina ali tanisol. Takoj po pretakanju in potem vsak drugi mesec moramo raztopiti v 100 litrih vina po eno kocko enososine ali hlebček tanisola. Le tako bodo vina trpežna. Če le mogoče, pa prodajmo letošnji pridelek čimprej.

—0—

IMAS VSE PRIPRAVLJENO ZA SETEV PŠENICE?

Opozorili smo že, da se je potrebno letos zgodaj pobrigati tako za semensko pšenico kot tudi za umetna gnojila. Obojih je namreč manj na razpolago kot druga leta, povpraševanje pa je večje, ker mislijo mnogi sejati ozimno pšenico, ki postaja bolj cenjena: na svetovnem trgu je ni dovolj in jo od komunistov vladane države zelo iščejo; v Italiji se cena dobro drži, pridelka pa tudi ne bo dovolj; važno pa je tudi dejstvo, da je pridelovanje žita lahko popolnoma mehanizirano.

ZAKLJUČILA SE JE VOJNA POHANCEV

Poročali smo, da je zaradi pohancev izbruhnila carinska vojna med ZDA in državami SET. Slednje so namreč postavile precej visoko carino za uvoz pohancev oziroma v baterijah vzgojenih piščancev. ZDA so na ta ukrep najprej odgovorile le s protestom in so upale, da bo to zadostovalo. Ker pa protest ni zalegel, so ZDA odgovorile s protiukrepom: vpeljale so oziroma zvišale carinske postavke na mnoge predmete, ki jih države SET izvažajo v ZDA.

Zdi se, da je ta ameriški ukrep zalegel, ker je SET znižalo carino na pohance za 11 pfenigov (16 lir) pri kg. Sedaj se SET in ZDA še pogajajo glede likvidacije spora.

Reportaža o ELVINI

R. B.

6

Srečko Sever se je oddahnil. Nalašč je vztrajal pri obdolitvah, da je ves vesel slišal, kako jih gospa pobija. Dekle je imenoval pretkano lisico, skoraj zločinko. Čemu? Morda zato, da je slišal za druge okoliščine, ki bi dekle prikazale v lepi luči.

»V kratkem času bi morala priti pred sodišče,« je na glas izustil besede. »Ona je to vedela. Vam ni o tem nič pripovedovala?«

»Ne,« je Kerinova odločno branila. »Prav nič ni pravila. Zadnje tedne je pa bila res nekoliko drugačna kot običajno. Bolj tiha, bolj zaprta vase. Mislila sem, da je morda zaljubljena.«

Sever je hotel nekaj reči. Namesto tega se je pa oziral po sobi. Na steni pri oknu se mu je ustavil pogled. Stopil je bliže.

Na sliki je bila dekliška glava — Elvina. Sever je stopil bliže. Ne vem, za katero priložnost se je fotografirala,« je pripomnila gospa. »Sprva ni niti hotela obesiti slike na steno. Na moje prigovarjanje se je pa le udala.«

Sever se je silil, da bi umaknil pogled od slike. »Kaj boste storili s sobo? Ne mislite več oddati v najem?«

»Seveda,« je odgovorila hišna gospodinja. »Saj jo moram. Mala pokojnina mi ne zadostuje. Rada bi bila sama gospodinja v hiši, a ne gre.«

Sever je nervozno napravil nekaj korakov po sobi. Ustavil se je pred gospo Kerinovo. »Jaz bi jo vzel v najem,« je hripavo izrekel besedo.

»Vi?,« se je začudila gospa. Sever je zamahnil z roko: »Rad bi imel to sobo, da bi bil sam. Pišem namreč neko knjigo.«

»A, tako,« je hitro verjela gospa. »Če je tako, pa nimam nič proti.«

V uredništvu »Dnevnika« se je urednik Roter naslonil krepko nazaj v svojem vrtljivem stroju.

»Nikakor ne razumem, kaj naj bi bilo na tej zadevi tako nerazumljivega!«

»Poslušajte,« je Sever jezno odvrnil in je pogledal tovariša Dolnič, ki je s prekrizanimi rokami slonel ob steni, ne da bi črnil besedo.

Roter je udaril z roko po mizi. »Kaj za vraga moram poslušati, prijatelj Sever! Če sem prav razumel:«

Vi ste šli pred dnevi po cesti. Zaslišite vpitje na pomoč in prikaže se truplo utopljenke. Policija ugotovi samomor. Že poprej je vedela, da je dekle zašlo v slabo družbo. Njena gospodinja ne ve nič o tem ali se vsaj dela, kot da nič ne ve. In kaj potem?«

Srečko Sever je mrko gledal na tla. Poznal je Roterjeve neotesane besede. Iz tega njegovega golega naštevanja dejstev ni sprva ničesar sklepal. Nenadoma se mu je pa zasvetilo, kaj pa če je surovak zadel v črno? Dva dni je Sever molčal. Malo ur je prebil v svojem stanovanju. Večino dneva se je mudil v Elvinini sobi. Čemu je zdaj začel razkladati dogodke?

»Človek božji, saj govorite tako, kot da ste v vrtincu.« Mali glavni urednik je vstal in stopil bliže k Severju. In veste zakaj? Ker ste bili priča enega dogodka, ne da bi ob njem zastopali svojo časnikarsko dolžnost. Sploh niste tedaj nič mislili. Morda vas je pa osebno nekaj zagrabilo, da sedaj ves dogodek pretiravate preko njegovega vsakdanjega pomena.« Obrnil se je proti tovarišu ob steni: »Kaj menite, kolega Dolnič, imam prav?«

V doslej tiho postavo je prišlo nekaj življenja: »Obraz,« je komaj slišno zamrmral, »ta je bil odločilen.«

»Kaj?« je vprašal Roter ves zaprepasčen.

Dolnič je razkleknil roke in je govoril, ne da bi katerega od obeh tovarišev sploh pogledal. »Ne verjamem, da je bilo izraz osebnega občutja, kar ste tu povedali, gospod Roter. Jaz menim, da je dekletov obraz vplival na Srečka. V tem je težišče vsega njegovega obnašanja.«

Sever je zardel kot šolarček.

»To bi šele bila zatelebanost,« se je Roter porogal, »to bi pomenilo, da ste se zaljubili v mrtvo. Sever, opominjam vas, ne uganjajte neumnosti! Prav škoda bi vas bilo.«

Kakor je Sever poprej hitro pordečil, tako ga je sedaj na nagloma prevzela bledeca. Zaljubljen? V mrtvo zaljubljen? Kaj podobnega se pač ne more pripetiti nobenemu normalnemu človeku...

»Preidemo raje k stvari,« je rezko zadel Roterjev glas. »Vzemimo, da niste pripovedovali meni in Dolniču vsega tega iz neke človeške sentimentalnosti, kaj?«

»Sentimentalnosti,« se je oglasil Sever kot v odmev.

Sef je skomignil. »Morda nameravate sestaviti iz vse te kolobocije vrsto člankov? Če ste že prišli k meni, nekje mora tičati zajec za grmom.«

Sever se je spogledal z Dolničem, nato pa je počasi začel: »Nameraval sem... prinesiti... samo kratko poročilo. Morda... z naslovom »Kdo jo pozna?«... spodaj pa njeno sliko s skromnimi podatki... sicer pa nič drugega. Morda bi se oglasili kakšni sorodniki.«

Dolnič je stopil korak od stene. »Ti vendar stanuješ v njeni sobi. Nisi pregledal njenih pisem? Gotovo bi našel vsaj kakše naslove njenih sorodnikov ali znancev...«

Sever je zanikal z roko. »Nič. Niti koščka papirja v vsem prostoru. Niti nobene slike.«

(Dalje)

Poslastice za dobre želodce

»Ljubezen gre skozi želodec«, opominjajo pametne matere svoje hčere pred poroko. Francoski državnik Richelieu se je pa izrazil: »Visoka politika se splete pri dobri mizi in kleti.« Te resnice so poznali že stari narodi, ker so polagali na »narodno jed« največjo pažnjo. Z okusno pripravljenimi narodnimi jedmi so počastili tuje odposlance.

Stari Grki so ob največjih praznikov srebal svojo črno juho; Spartanci so ji dolivali še malo krvi in kisa. Stari Rimljani so bili najbolj znani sladokusci. Pri velikih pojedinah so prinesli na mizo krožnik pavjih jezikov; seveda, so jih mogli privoščiti le telebanski bogatini Lukuli, Neroni, Trimalhijoni. Ta je imel tako izvrstnega kuharja, da ga je izposojeval drugim bogatinom za milijonske vsote.

Poleg Grkov in Rimljanov so imeli tudi drugi narodi svoje posebno priljubljene jedi. Narodi bližnjega Vzhoda so kar oči zapirali od slasti, ko so segali z golo roko v skledo polne pilava, to je riža z jagnjetino. Čemu bi hodili daleč naokrog, ko pa

je že pri nas veljala kranjska klobasa s kislim zeljem za višek kuharskih dobrot, čeprav le za bolj krepke želodce.

Mnoge tako imenovane narodne jedi so postale sčasoma redke na domači mizi, zato pa bolj cenjene kot izredna poslastica v razkošnih hotelih. Nekaj podobnega je s ptičjimi gnezdi, ki so baje prišla s Kitajske. Danes si jih morejo privoščiti le napeti mošnjički in trdni želodci. To so res gnezda majhnih ptičev, ki gnezdiijo v skalnih duplinah na Ceylonu in po Sundskih otokih. Mnogi so domnevali, da zgnetejo tisti črni ptički za pol jajčne lupine velika gnezda iz morskih alg. Natančna opazovanja so pa prepričala gastronomo, da so to le želodčni izločki ptičev. V gnezdecu iz teh izločkov zležejo samice dve ali tri drobna jajčeca. Nabiravci gnezdec se morajo pri nabiranju spuščati globoko v nevarne skalne razpoke. Iz ene dupline spravijo skupaj komaj za pest teh izločin. Pošiljajo jih pa na Kitajsko, ker so le tam kuharji, ki jim znajo dodati primernih dišav. Predelovanje v konzerve je zamudno in

drago. V Evropo jih pošiljajo tudi kot posebno mezgo, katero polijejo še z vinom ali sadnimi sokovi in dragocena poslastica iz ptičjih... roma na bogatino mizo.

Običajno najdeš take pikantne jedi na seznamih Hilton - hotelov, najbolj razkošnih po vsem svetu. Na jedilnikih so imena, pod katerim se skriva vse mogoče za želodec. Na uho zveni ime prijeto s kako francosko obliko, prinesejo ti pa...

V Gradežu so razpisali to poletje kuharsko tekmovanje. Prvo ali drugo nagrado je prejel krožnik z imenom »Kraljevo hrepenenje«. In kaj se je skrivalo za zvencekim imenom? Ribja juha ali brodet.

Na jedilniku Hiltonovega hotela v Atenah in Istanbulu so nudili poleti bogatim gostom imenitno jed pod imenom »Fasoulada«. Cena je bila visoka, višji natakar jo je s skrivnostnim obrazom donasal v srebrni skledi. Gostje so »fasoulado« srebal kot nekaj imenitnega. Vi ste pa bržkone že uganili iz imena samega, da ni to nič drugega kot resnična fižolada: fižolova juha z zelenjavo. Ker je ne kuhajo v domačem loncu, marveč v imenitnem hotelu in za visoko ceno — je postala fižolada poslastica.

Ob 6. slovenskem športnem tednu

Razgovor s prof. Bojanom Pavletičem

Cez nekaj dni bo športno združenje »Bor« priredilo v Trstu 6. slovenski športni teden. V tej zvezi smo poiskali športnega časnikarja in organizatorja prof. Bojana Pavletiča ter mu zastavili nekaj vprašanj, na katera je prijazno odgovoril.

Kot vse kaže se je Bor dobro uveljavil med slovensko mladino na Tržaškem. Ste tudi Vi tega mnenja?

Seveda, kako bi ne bil! Združenje ima danes okrog 100 aktivnih tekmovalcev, ki so registrirani pri različnih italijanskih športnih zvezah in seveda pridno tekmujejo. Tako močnega in kakovostnega športnega društva naša manjšina v Trstu še ni imela.

V katerih panogah je bil dosežen največji uspeh?

Težko se je odločiti za to ali ono panogo, kajti vsaka je po svoje presegla mestni in pokrajinski, pa tudi deželni okvir, zlasti pa atletika in odbojka. Iz Borovih vrst je izšel državni reprezentant v odbojki Sergij Veljak, moška šestorka pa se je uvrstila v 2. ligo. Mladi atleti sodijo med najboljše v vsej državi, saj so zasedli na zadnjem prvenstvu med 80 klubov častno 8. mesto. Perspektivni pa so tudi namiznoteniški igralci.

Lahko navedete imena najboljših tekmovalcev?

Jurkič, Veljak, Valter, Fučka, Dolenc in še vrsta drugih.

Imate kakšne predloge oziroma načrte za še večje športno udejstvovanje naše mladine?

»Kolikor denarja, toliko muzike« pravi naš pogovor. Če bo dovolj sredstev in seveda vadiateljev, potem bi društvo morda uvrstilo v svoj delovni spored še dve panogi: plavanje in košarko, k moški atletiki pa bi pridružili še žensko sekcijo. S tem bi zaenkrat doseglo mejo, ki si jo je perspektivno zastavilo pred leti. Morda bi kasneje k temu dodali še telovadbo in nogometno sekcijo, toda to so še stvari, ki jih bo treba pretipati z vseh strani, saj zahtevajo organizacijski napor, sredstva, predvsem pa postopnost in nobene naglice. Če bo združenje našlo na podporo javnosti in raznih ustanov, ki bi morale društvo vse-

kakor podpreti, potem bodo ti cilji prej ali slej doseženi.

Te dni se v Trstu mnogo govori o proseški nogometni ekipi Primorje, kateri so določeni italijanski klubi napovedali bojkot, tako da se prvenstvo diletantov II. kategorije še ni začelo. Kaj menite o tej zadevi?

Da je sitna! Srbi pravijo: »Što se babi htelo, to se babi snilo!« Očitno je, da prizadeti italijanski klubi v Trstu (z izjemo barkovljanskega Libertas) vidijo v Primorju to, kar hočejo videti, in ne to, kar to društvo je. Poznam proseške fante in vem, da so hoteli z ustanovitvijo Primorja narediti vse prej, kot pa zganjati kakršen koli nacionalizem. Zahotelo se jim je žoge, obnovili so svoje 40 let staro društvo in se prijavili pri FIGC. Slednja jih je regularno sprejela, s tem pa je sprožila neupravičen, nešportni in sploh za leto 1963 nerazumljivi bojkot italijanskih klubov. Kljub temu, da je formalna pa tudi moralna pravica v bistvu povsem na strani Prosečanov, menim, da bi morali obe strani poiskati nekaj kompromisa, s katerim bi omogočili, da tudi tržaški nogomet ostane samo to, kar bi moral biti: šport. Povsem togo zadržanje ene ali druge strani bi bilo morda v tem primeru neumestno. In zdi se mi, da so Prosečani v tej smeri naredili v zadnjih dneh že nekaj korakov in so dali nekaj koncesij in pogojev za ureditev spora, kar samo pokaže na njihovo zrelost in pravilno gledanje na neljubi spor. Jasno pa je nekaj: tudi za proseške nogometaše in z njimi za vse člane naše manjšine je glede tega vprašanja neka meja v popuščanju, preko katere ni mogoče iti. To morajo vedeti tudi naši drugorodni meščani. Drugo vprašanje pa je, kje je ta meja. Določiti jo je težko, toda prepričan sem, da so se ji Prosečani že zelo približali in ne bodo stopili preko nje. Niti za en sam korak.

Kakšni pa so odnosi Sz Bor s sorodnimi italijanskimi organizacijami?

Dobri in od primera do primera, celo zelo dobri. Po nekod se sicer led še ni odvajal povsem, vendar se taja. In ker se Boru ne muči, potrpeljivo ča-

ka. Na splošno pa lahko rečem, da se je Združenje že dobro vključilo kot enakopravni član v veliko tržaško športno družino in brani športni ugled našega mesta in dežele prav tako zagrizeno in predano kot katerikoli drugo tržaško društvo.

Vrnimo se k vprašanju, ki je še najbolj aktualno. Ste dobili zadovoljivo število prijav za sodelovanje pri tekmah v okviru športnega tedna?

Mislím, da če se v naših pogojih in razmerah prijavi 350 mladih ljudi za športne tekme, lahko ta pojav označim kot zadovoljiv.

Predvidevate torej živahen potek tekem in nastopov ter pričakujete tudi dobre uspehe?

Če bo obveljala tradicija, vsekakor.

Kako pa je z nagradami?

Posamezne in ekipne zmagovalce nagradimo z diplomami, društva pa s pokali, ki so jih velikodušno prispevale razne ustanove, društva, podjetja itd. Sicer pa so glavne nagrade za tekmovalce dobre uvrstitve, za organizatorje pa zadovoljstvo nastopajočih. Če bomo pri vsem tem videli še lepe športne borbe, potem bodo prišli do nagrade tudi gledavci.

Atletom želimo najboljše uspehe in hkrati vabimo slovenske ljubitelje športa, naj s svojo prisotnostjo na tekmah nagradijo naše atlete in ekipe.

—0—

Angleška nogometna reprezentanca je v sredo premagala v Londonu Reprezentanco ostalega sveta z 2:1. Prvi polčas se je zaključil neodločeno (0:0). Anglija je nastopila v naslednji postavi: Banks; Armfield, Wilson; Milne, Norman, Moore; Paine, Greaves, Smith, Eastham, Charlton. Za reprezentanco ostalega sveta so igrali: Jašin (Sov. zveza); Djalma Santos (Brazilija), Schnellinger (Nemčija); Pluskal, Popluhar, Masopust (vsi trije iz Češkoslovaške); Kopa (Francija), Law (Škotska), Di Stefano (Španija), Eusebio (Portugalska), Gento (Španija). V drugem polčasu so nastopili še vratar Šoškič (Jugoslavija), desni branivec Eyzaquiere (Čile), levi krilec Baxter (Škotska), leva zveza Puskas (Španija). Gole so zabili: Paine (Anglija), Law (Škotska) in Greaves (Anglija).

S to tekmo, ki jo je gledalo 100 tisoč oseb, so proslavili 100-letnico obstoja angleške nogometne zveze (Football Association).

Poljska in Sovjetska zveza najboljša v sabljanju

Precej časa je minilo, odkor so sabljači vsega sveta zapustili dvorano, kjer so tekmovali za svetovno prvenstvo. Nastopili so v osmih disciplinah (šest moških in dve ženski), in to v klasičnih borbah floreta, meča in sablje. V štirih tekmah so nastopili posamezniki, v štirih pa državne reprezentance.

Povedali bomo takoj, da so se najbolj odrezali predstavniki Sovjetske zveze (tri svetovna prvenstva: moška in ženska ekipa v floretu ter Rylski v sablji) in Poljske (meč in sablja ekipe). Po en naslov so osvojile še Francija (Magnan v floretu), Avstrija (Losert v meču) in Madžarska (Rejto v ženskem floretu).

V ekipnem tekmovanju sta torej prednjačili Sovjetska zveza in Poljska, pri posameznikih pa ostale države.

Če seštejemo uspehe prvih štirih, bomo dobili naslednjo lestvico: pri moških vodi Poljska, ki je nabrala 20 točk (na drugem mestu je Sovjetska zveza 15 in tretja je Francija 12), pri ženskah pa je na prvem mestu Madžarska (12 točk), pred Sovjetsko zvezo (5) in Italijo (1). Če združimo obe lestvici, bo slika naslednja: 1. Sovjetska zveza in Poljska (20 točk), 3. Madžarska (15), 4. Francija (12,5), 5. Avstrija (5), 6. Italija (3) in 7. Romunija (0,5).

Zanimivo je, da je sabljanje v Madžarski zelo razvito, čeprav so moški razočarali (samo 3 točke). Presenetile pa so ženske (12 točk). Poljaki so močni, Poljakinja pa zelo šibke (nobene točke!). Le Sovjetska zveza se stalno drži v ospredju tako pri moških (15 točk) kot pri ženskah (5 točk).

Razočarali so Italijani (2 točki pri moških in 1 pri ženskah); nekateri so več pričakovali od Francozov (12 točk pri moških in 0,5 točke pri ženskah). Presenetljiv uspeh je dosegla Avstrija, ki je tako peta država v sabljaškem svetu.

ŽENA IN DOM

NASA PRIHODNOST

Pomislimo samo na vse, kar je bilo izmišljeno, da bi ljudje lahko vnaprej zvedeli za svojo prihodnost. Najstarejša je astrologija. Preteklo je že na tisoče let, toda verovanje v vpliv zvezd na našo prihodnost je še vedno živo. Nekateri hočejo poznati prihodnost s pomočjo igralnih kart, drugi z razlaganjem črt na roki, tretji z razlaganjem sanj itd. Nešteto je še drugih takih načinov.

Neko devetnajsto dekle je na primer šlo k vedeževavki, katere ji je prerokovala, da se bo omožila šele pri tridesetih letih. Seveda je to enajstletno čakanje zelo dolgo in je njeno edino upanje sedaj to, da se je morda vedeževavka zmotila ali pa da je njen način spoznavanja prihodnosti samo izmišljotina. Dekle se bo verjetno omožilo mnogo prej in se bo potem smejalo vedeževavki.

Toda tudi najmanjše vedeževanje, ki bi se moralo kmalu uresničiti, lahko zmede osebo, ki je količkaj občutljiva. »Ta teden boste prejeli pismo,« je rekla neka vedeževavka. Vsi prejemo od časa do časa kako pismo, toda če že prej vemo, da ga bomo prejeli, se bomo samo mučile z različnimi vprašanji. Čigavo bo? Kaj nam prinaša? Morda slabe vesti? Pismo lahko potem res pride, pisala pa nam ga je morda teta, ki nas prosi za kako uslugo. Tako smo brez potrebe preživele ves teden v nestrpnem pričakovanju pisma, ki nas je razočaralo.

Mislím, da je v življenju nekaj važnejšega kot predvidevanje prihodnosti. Koristnejše je, pripravljati si svojo prihodnost in skrbeti, da bo čim srečnejša. Morda, se bo katera izmed bravk gotovo vprašala. »Kako pa naj si pripravljamo prihodnost?« Vsi si hote ali ne hote danes pripravljamo bodočnost. Kdor drvi po nevarni poti z brzino 100 km na uro, slabo skrbi za svojo prihodnost, ker

lahko konča v bolnišnici. Če nekdo študira ure in ure zato, da diplomira, si na tak način pripravlja boljšo prihodnost, ker bo lahko imel boljšo službo, dosegel uspehe in morda postal neodvisen od drugih.

Dekle, ki brez premisleka sprejme povabilo neznanca, naj stopi v njegov avto, si morda pripravlja usodno prihodnost, čeprav se tega trenutno ne zaveda.

Vse, kar danes napravimo, ima jutri svoje posledice. Če danes nekaj zgrešimo, bomo morale jutri to popraviti, če pa se nam danes posreči napraviti nekaj dobrega, bomo jutri veseli.

Bodočnosti pa si ne kujemo samo v mladosti, z učenjem, ampak v katerih koli letih.

V velikih in majhnih stvareh si torej sami pripravljamo svojo prihodnost. Nekateri pravijo, da igrajo pri tem glavno vlogo: sreča, naključje in usoda. Seveda, nihče izmed nas si ne more do potankosti zgraditi svoje prihodnosti. Nekdo, ki n. pr. študira za inženirja, ne bo mogel točno vedeti, ali bo dosegel s tem uspeh. Vendar ima za doživetje, da se je vsaj zanj trudil. Nesreča mu namreč lahko pokvari načrte, čeprav so bili ti načrti dobri.

Nekateri zelo računajo na srečo ali dobro naključje, vendar to ni dobro, ker življenje ni srečkanje.

Nekateri pravijo, da se ne splača pošteno živeti, ker vidijo, kako se druga dekleta, ki niso bila poštena, dobro poročijo. Usoda je lahko naklonjena tudi kaki nepošteni ženski, toda zavedati se moramo, da je to le izjema.

Prihodnost je v večini primerov v naših rokah; mi smo tisti, ki si jo v veliki meri pripravljamo. Še vedno namreč drži stari pregovor: »vsak je svoje sreče kovač!«

Ondina

91. Maja je komaj preživela jadikovanje prevrnjenega hrošča. »Počakajte malo,« mu je klicala, »poskušala vam bom pomagati! Niko, ne vpijte vendar tako glasno in poslušajte me! Ali bi si mogli pomagati, če pripognem travico, da boste dosegli njen konček?« Čeprav je Maja na vso moč napenjala grlo, je Niko v svojem smrtnem strahu ni slišal.

92. Zato je Maja kljub dežju zletela iz zvončnice in sedla na tenko travno bilko, ki je rasla nedaleč od Nika. Obesila se je na njen vršič in veselo zavrisnila, ko je videla, da se je pod njeno težo travica pripognila prav čez telo brcajočega hrošča. »Primate se!« je zavpila. Niko je otipal travico nad svojim obrazom in se je oprijel z rokami in nogami.

93. Počasi se je vlekel ob bilki, da je prispel do korenine, kjer je bila travica močnejša in debelejša. Tam se je spravil pokonci. Globoko se je oddahnil. »To je bilo hudo! Če ne bi ohranil prisrčnosti duha, bi gotovo umrl!« se je pohvalil in brez zahvale, brez pozdrava odkorakal dalje. Maja si tega ni gnala k srcu. Dež je prenehal in sonce je zasijalo.

94. Sončna luč in toplota pa Maji nista pregnali spomina na deževno jutro. Zato je sklenila, da si bo čimprej uredila varno zavetje, svoj domek. — Dvignila se je nad travnik in se ozrla za primernim kotičkom. Poletela je k skupini dreves onkraj travnika in izbirala pravo drevo zase, tako, ki bi imelo majhno, a zanjo dovolj veliko duplino.

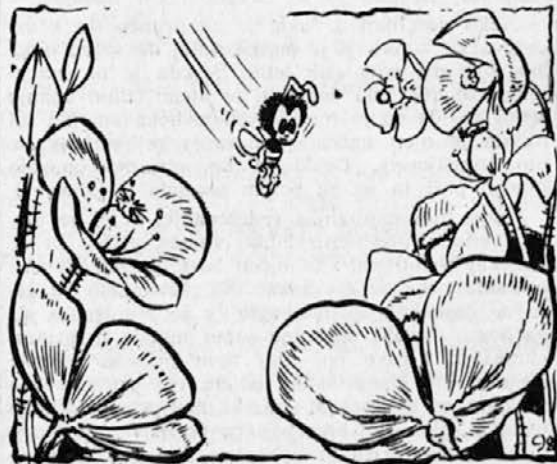
95. Kmalu je našla primerno drevo z duplino, ki ji bo nudila varno in suho zavetje. Zadovoljno je ugotovila, da sonce ves dan obseva vhod in da je duplina topla. Ves dan se je ukvarjala z urejanjem svojega novega doma. Naslednji dan je začela zbirati majhno zalogo medu, ki ga je shranila čisto zadaj v špranjici, kjer je bilo temno in hladno.

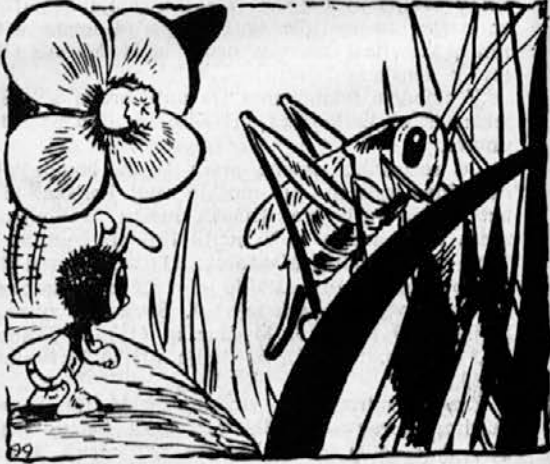
96. Ko je tretji dan zadovoljno pobrenčevala okrog svojega drevesa, je videla, da njeno zavetje vendarle še ni tako varno, kot si je bila mislila. Vhodna odprtina je bila prevelika, že od daleč jo je bilo mogoče ugledati. Da ne bi v njen domek vdirali vsiljivci, je Maja vhod oblepila z voskom, da nobena žival, večja od nje ne bi mogla vstopiti.

97. Ko je Maja tako poskrbela za zavetje v hladnih nočeh in deževnih dneh, se je vsa vesela prepustila novim dogodivščinam, ki so jo pričakovale na njenih vsakodnevni izletih. Čudovito poletno jutro jo je nekega dne izvabilo daleč od njenega drevesa. Kajti iz dneva v dan je v njej vstajala večja želja, da bi srečala in spoznala ljudi.

98. »Danes jih bom videla!« si je prigovarjala med letenjem. »Tako lep dan je in tudi ljudje se bodo prišli na prosto veseliti sonca in toplote!« Toda preden se ji je želja izpolnila, se je čebelica utrudila. Spustila se je na pisano trato, kjer so jo vabili živordeči makovi cvetovi. Ko si je vzela kapljico medu, je hotela pošeteti naprej.

99. Tedaj je ugledala na bližnji travici kaj čudno prikazen. Kar prestrašila se je, kajti še predstavljala si ni, da žive na svetu tudi take čudne, mršave zelene pošasti. Toda čudna žival je vzbudila v njej tolikšno zanimanje, da je obsedela kot prikovana in se zagledala v dolgonogo tujko s čudno izbočenim čelom in neznatnimi, tenkimi krilci.